

ZBIGNIEW HERBERT VERSEI

FORTINBRAS BÚCSÚZTATÓJA

M. C.-nek ajánlom

Most hogy magunkra maradtunk herceg beszélhetünk egymással
mint férfi a férfival
bár a lépcsőkön heversz s annyit látsz csak mint egy holt hangya
vagyis megtört sugarú fekete nap
Mindig nevetnem kellett ha a kezeidre gondoltam
és most mikor úgy hevernek a kövön mint levert fészkek
éppoly védtelenek mint azelőtt Ez hát a vég
Külön a kezek Külön a tör Külön a büszke fej
s puha papucsba bújtatott lábaid lovag

Katonaként temetünk el jóllehet katona sahose voltál
ez az egyetlen szertartás amelyhez értek egy keveset
Nem lángol gyertya gyászének helyett zsinór lobban és ágyú szól
földet seprő gyászlepel sisakok megvasalt csizmák tüzérllovak
dobpergés dobpergés tudom dísztelen temetés lesz
ezek már hadmozdulatok a hatalom átvétele előtt
torkon kell ragadni a várost és kicsit meg kell rázni

Így vagy úgy el kellett Hamlet pusztulnod nem voltál életrevaló
kristálytisza fogalmakban hittél s nem az emberi agyagban
szüntelen görcsben éltél holdkóros agyrémeket halásztál
mohón haraptál levegőbe s azonmód kiöklendezted
nem volt érzéked az emberi dolgokhoz még lélegzeni se tudtál

Most már nyugodhatsz Hamlet megtetted amit tehetted
íme a békéd Ám a többi nem néma csönd a többi az enyém
te a könnyebb szerepet választottad a jólirányzott döfést
de hát mi a hősi halál az örökös öröküléshez képest
hideg almával a kézben a trónszék magasából
a lenti hangyabolyra és az óra számlapjára tekintve

Megyek herceg vár rám a csatornázás terve
és egy rendelet a koldusok és utcanők ügyében
aztán ki kell gondolnom egy jobb börtönrendszert
mert mint helyesen jegyezted meg Dánia börtön
Megyek végezni dolgaim Ma éjjel lép az ég
a Hamlet nevű csillag Többé nem találkozunk
mert ami utánam marad nem lesz tragédia tárgya

Nem köszönthetjük egymást el se búcsúzhatunk ki-ki külön sziget
s a tengervíz e szavak ugyan mit érnek mit érnek herceg

TÜPRENGÉS A NEMZET PROBLÉMAJA FELETT

A tényből hogy egyformán káromkodunk
 s egyazon szavakkal vallunk szerelmet
 a tudós túl sokra következtet
 aztán a közös iskolai olvasmány sem
 nyújt feltétlenül elegendő alapot
 az együtt-öléshez
 hasonló a helyzet a földdel
 (füzek homokos út ég búzatábla plusz a báránnyelűk az égen)

szeretném tudni végül is
 mennyi ebből a bebeszélés
 s hol kezdődik a valódi kötelék
 vajon történelmi élményeink
 elferdítették volna lelkiállatunk
 s az eseményekre most hisztériás törvényszerűséggel reagálunk
 vajon még mindig barbár törzs vagyunk
 mesterséges tavak elektromos erdőségek között
 az igazat megvallva nem tudom
 csak annyit mondhatok
 hogy van kötés van élő kapcsolat
 kitetszik ez sápadtságunkból és
 a hirtelen elvörösödésből is
 az ordítózásból abból ahogy karunk kilendül
 s azt is tudom ez sietősen
 megásott sírhoz is vezethet
 végrendeletül végül hadd mondjam el
 tudja mind akit illet:
 lázadtam én is
 de vallom hogy e bevezetett kötés-kötelék
 a legutolsó kell legyen amit
 a szabaduló majd
 felszakít

AMIKOR MEGÁLL A VILÁG

Ez csak igen ritkán történik. A föld tengelye csikorogva megáll. S vele áll minden: a viharok, a hajók és a völgyekben legelésző felhők. Minden. Még a lovak is mozdulatlanra dermednek a földeken, mint egy félbehagyott sakkjátszma figurái.

Egy perc, s a világ újra megindul. Az óceán vizet nyel és okád, füstölögnek a völgyek, s a lovak fekete mezőről fehér mezőre mozognak. Messze hallik a levegőnek csapódó levegő csattogása.

FAL

Fal mellett állunk. Mint halálraítéltről az inget, lehúzták rólunk ifjúságunk. Most várakozunk. Tíz, húsz év is elmúlik, mielőtt tarkónkba telepszik a tömzsi golyó. Magas és erős a fal. Fa nő, csillag süt mögötte. A fa gyökerei aláássák a falat. A csillag egérfogakkal rágja a követ. Száz, kétszáz év múlva már kis ablak lesz a falon.

MÁNGORLÓ

Az inkvizítorok közöttünk élnek. Nagy bérházak alagsoraiban rejtőznek és csak a felirat MÁNGORLÓ árulja el jelenlétüket.

Feszült és barna izmú asztalok, hatalmas henger, mely lassan zúz és morzsol, ámde biztosan, s az irgalmatlan lendkerék — mind reánk várnak ők.

A mángorlóból kivitt lepedők a boszorkányok és eretnekek csupasz holttestét idézik.

Gömöri György fordításai